

STAJALIŠTA

Gdje nema stida, nema ni poštenja, niti odgovornosti

Fahrudin Novalić

Ako ima imalo istine u poznatoj izreci: Cijeli svijet glumi - onda možemo reći da i cijeli politički svijet glumi.

Ni politički svijet u Hrvatskoj, osobito u vrijeme predizborne kampanje, u tome nije iznimka.

Hrvatsko političko glumište ima i svoje političke režisere, političke programe, glumce, maske, kostime, pozornice, scenografiju, i - ne na zadnjem mjestu - brojnu publiku.

Program hrvatskoga političkog kazališta hibridna je tvorevina - mješavina komedije, tragedije i groteske. Sve to prožimaju i glazbeni sadržaji s vrlo izraženim spektrom efekata koji, i na simboličan način, otkrivaju političko-ideološku orijentaciju političkih kandidata, stranaka i koalicija kojima pripadaju.

Rastrošnost predizborne kampanje

Angažiranje poznatih i atraktivnih estradnih umjetnika, sportaša; ponuda pečenja i pića; poznata i nepoznata lica na reklamnim panoima; reklame u medijima; promidžbeni darovi; čašćenje hranom i pićem na tr-

Najveći dio troškova hrvatske predizborne kampanje plaćaju ili će platiti i hrvatski porezni obveznici. Plaćamo pojedine kandidate da nas uvjere kako su nevini više od jednog desetljeća, kako su šarmantni, savršeni, kako neodoljivo vole svoj narod i domovinu, uživajući u ulogama ideal-tipskih spasitelja. Neki od političkih demona u predizbornoj kampanji, preko noći, teatralno i bestidno postaju političkim anđelima

žnicama, trgovinama i ulicama; česti posjeti; obećanja kao u priči; samo je dio opće slike rastrošne predizborne kampanje političkih stranaka i koalicija.

I sve se to skupo plaća, dok hrvatsko društvo i država grcaju u dugovima; dok vlada kronična nezaposlenost i besperspektivnost mnogih poduzeća; dok su zdravstvo, zdravstveni djelatnici, mnogi bolesnici i pacijenti; velika većina umirovljenika u ponižavajućem socijalnom položaju.

Najveći dio troškova hrvatske predizborne kampanje plaćaju ili će platiti i hrvatski porezni obveznici. Plaćamo pojedine kandidate da nas uvjere kako su nevini više od jednog desetljeća, kako su šarmantni, savršeni, kako neodoljivo vole svoj narod i domovinu, uživajući u ulogama ideal-tipskih spasitelja. Neki od političkih demona u predizbornoj kampanji, preko noći, teatralno i bestidno postaju političkim anđelima.

Gdje nema stida, nema ni poštenja, ni odgovornosti.

Politička panaceja

U predizbornoj kampanji svjedoci smo i fenomena političke panaceje - »otkrića« dosad nepoznatih sredstava i metoda za oporavak i liječenje pretvorbom i privatiza-

ka. Građenje im je nepoznato. Oni imaju odgovore na sva pitanja, ali ni jedno ne objasne.

Kako će ih onda razumjeti nepismeni ili polupismeni birači kao dio nevidljive raspršene mase diljem Hrvatske? Psihološka obilježja te mase - tzv. medijske javnosti, jesu:

»razuma i srca« (Vid Pečjak). Zato birači često glasuju u korist svoje štete.

U politici se ne može uspjeti ako se ne izazove dojam da se zna put. Stoga se svi kandidati u predizbornoj kampanji za politiku smatraju sposobnim i kompetentnim za sve. I sam politički

govor na predizbornoj skupini ne mora biti istinit; ne mora biti ni moralno ispravan.

Savršenost ideologije

Važno je, ako je moguće, da govornik ima visok društveni položaj iz kojeg proizlazi društveni ugled i društvena moć

U politici se ne može uspjeti ako se ne izazove dojam da se zna put. Stoga se svi kandidati u predizbornoj kampanji za politiku smatraju sposobnim i kompetentnim za sve. I sam politički govornik na predizbornoj skupini ne mora biti istinit; ne mora biti ni moralno ispravan. Važno je, ako je moguće, da govornik ima visok društveni položaj iz kojeg proizlazi društveni ugled i društvena moć

cijom iscrpljena hrvatskog društva. Prigodičarsko-predizborni pronalazači biračko tijelo obmanjuju izjavama da na sve društvene probleme imaju konkretne odgovore, da je cilj izbora srušiti aktualnu vlast...

Ekspertima je rušenje postojećeg postalo opasna navi-

neorganiziranost, emocionalnost, nizak stupanj racionalnosti, stihijnost, spontanost, nekritičnost. Stoga je i pogodna za manipuliranje. Platon ju je opisao kao djelovanje čovjekove čulnosti, Le Bon je u njoj prepoznao divlje strasti. U središtu njena zbivanja je rascjep između

govor na predizbornoj skupini ne mora biti istinit; ne mora biti ni moralno ispravan.

Savršenost ideologije

Važno je, ako je moguće, da govornik ima visok društveni položaj iz kojeg proizlazi društveni ugled i društvena moć

Hrvatska sa svojim susjedima treba dogovoriti jedinstveno upravljanje jadranskim bogatstvima

Adam Benović

Ugodan je osjećaj vidjeti da se svjetski autoritet potpuno slaže sa stavovima nekolicine koja u domaćoj atmosferi godinama nastoji pokazati i dokazati da nam je Jadransko more najvažnije bogatstvo. I da se u generalnoj politici ne poduzimaju radnje koje bi to poduprle, a kamoli objavile cijelom svijetu, a osobito EU, da tim bogatstvom na hrvatsku dobrobit želimo gospodariti mudro, racionalno i u suglasju sa susjedima.

Iščitava se to iz intervjua s dr. Davorom Vidasom koji pod naslovom »Hrvatskoj treba ministarstvo mora« 8. studenoga objavljuje *Vjesnikova* »Panorama subotom«.

Naše najveće bogatstvo

Četiri su osnovna uporišta, koja se ponavljaju i u dosadašnjim domaćim stajalištima, jasna u tom intervjuu: Jadransko more je najvažnije hrvatsko bogatstvo; Hrvatska je proširila jurisdikciju ali ne u dovoljno ozbiljnim razmjerima; Odluka o Omišlju i transportu nafte nije u rukama Hrvatske nego svjetskoga naftnog kapitala i stručni potencijal u Hrvatskoj postoji, ali je raspršen ili u individualizmu ili po posebnim resorsima raznih ministarstava koja najčešće ni ne surađuju međusobno.

Ako ni zbog čega drugoga, onda barem zbog predizbornog vremena treba ponovno malo podrobnije razmotriti te činjenice.

Zbog čega je Jadransko more naše najveće bogatstvo? Kako je već nekoliko puta rečeno, more se koristi

Hrvatska je proglasila ekološko-ribolovnu zonu. I što bismo se sad mi imali buniti, jer jurisdikcija je proglašena. Dokle? Ne znamo. S kojim ciljem? Ne znamo točno. Kako ćemo to provesti? Ne znamo. Kako ćemo to kontrolirati i braniti? Ne znamo. Ali znamo da nam stranka čiji je ministar euforično obećao ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, te gospodarski pojas grli stabla i kamenje! Ali ne i more! A glavni oporbenjak igra balote s vladima. Valjda se boje da se u moru ne utope

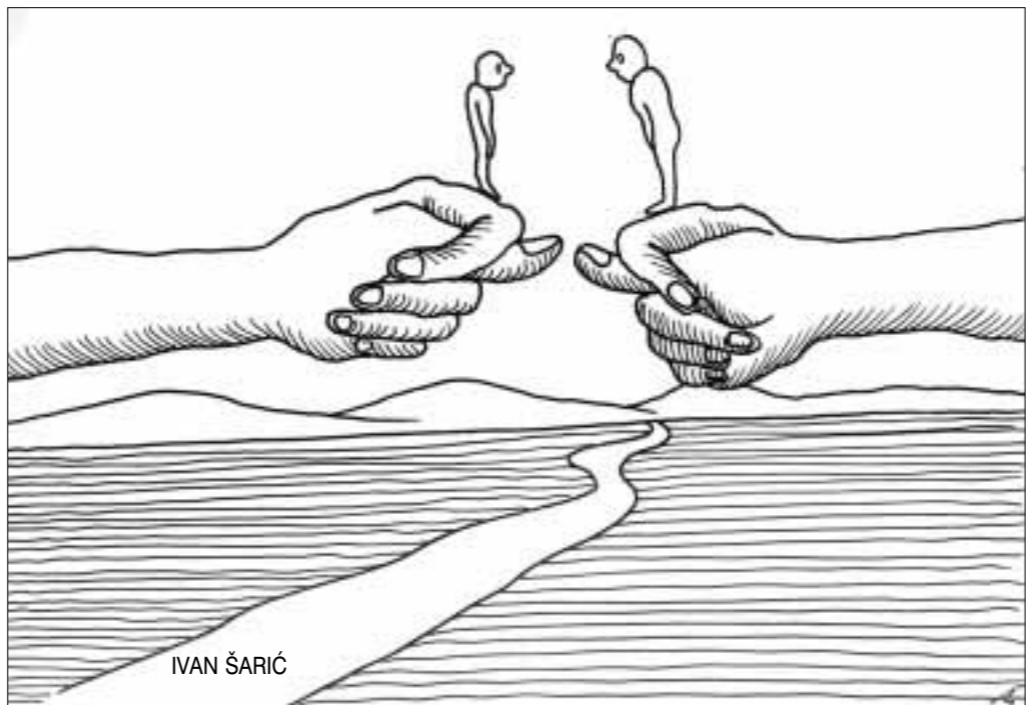
u najmanje tri dimenzije: u dnu, u vodenom stupcu i na površini. A to se pučkoškolskom računicom umnožava na osnovi ukupne površine u novoj jurisdikciji, odnosno na oko 180 tisuća četvornih kilometara (tri puta 60 tisuća).

Kad bismo se još poigrali pučkoškolskom računicom, i to vrednovali samo jednom kunom po četvornom metru onda bi to bilo mnogo kuna! Vjerojatno jadranska bogatstva vrijede mnogo više, ali zamislite samo kako bi ministar financija bio veselo da svake godine ima i tu minimalnu svotu prihoda. Jer sada te prostorne metre netko koristi, ali za to korištenje najčešće ne plaća ništa!

Kao osnovna bogatstva mogu se navesti: mineralne sirovine na dnu, a najvažnije među njima su plin i nafta, u vodenom stupcu pridnena i pe-lagička riba i sav potencijal uzgajanih riba, rakova i školjaka, a na površini sve ono što plovi ili stoji u marinama, među inim i veliki tankeri koje nikako ne možemo izbjeći.

Nitko ne spominje Jadran

Hrvatska je proglasila ekološko-ribolovnu zonu. I što bismo se sad mi imali buniti, jer jurisdikcija je proglašena. Dokle? Ne znamo. S kojim ciljem? Ne znamo točno. Kako ćemo to provesti? Ne znamo. Ali znamo da nam stranka čiji je ministar

tar euforično obećao ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, te gospodarski pojas grli stabla i kamenje!

Ali ne i more! A glavni oporbenjak igra balote s vladima. Valjda se boje da se u moru ne utope. A ni ostali u izbornim utrkama ne spominju Jadransko more. Ali budimo ozbiljni, EU i ostatak svijeta ne čekaju naše izborne koalicije.

Konferencija o ribarstvu, Konvencija o balastnim vodama, konferencije o strategiji

razvitka obalnih područja u Sredozemlju, itd. su u tijeku ili se užurbano pripremaju. Imamo li odgovor na te izazove, s jasno određenim hrvatskim pozicijama? Ili ćemo opet imati izaslanstva koja će potpisivati neke protokole pa naknadno kukati kako smo pogriješili, kao na primjer s Protokolom iz Kyota.

Proširenje jurisdikcije

Proširenje jurisdikcije je obveza, a ne samo predizborni trik i mora nositi razjedinjenje da se sa svim susjedi-

talim jadranskim interesima.

Omišalj je nekada davno, u ranim sedamdesetim prošlog stoljeća, bio u središtu pozornosti javnosti. Tad su ekolozi starog kova ratovali protiv DINE i naftnog terminala, ali je zapravo središnje pitanje bilo da Hrvatska dobije te strateške djelatnosti, a ne ni BiH (Neum) ni Srbija (Bar).

Stručni potencijal postoji

Ali kao ni tada ni sada baš ne možemo mnogo učiniti, jer nam svjetski kapital dikтира redoslijed događanja. A mi smo spremni samo vikati. I to najčešće međusobno. A vrlo malo ima onih koji nastoje u prostoru svjetskih silnica učiniti minimum štete za Hrvatsku, ali i maksimum dobrobiti.

Omišlju nema alternative! Ali plovnom putevima super-tankera, obrani od havarija, bahatim jahtašima, prekomjernim apetitima prema apartmanima na obali i marinama u svakoj uvali, razbojničkim svjetskim i mafijaškim krivolovcima, bolje reći krivoribolovcima, mora biti alternative.

Ne bi se više smjelo dopuštati da se u malom zaljevu Sredozemnog mora koji se zove Jadransko more stvari odvijaju kao dosad.

Hrvatski stručni potencijal nesporno postoji. Potencijal koji zna vrijednost Jadranskog mora. Jest da je raspršen, jest da je individuali-

Zapravo je riječ o općinjenosti savršenom političkom ideologijom, koja je pouzdano ogledalo nesavršenosti čovjeka, društva i države.

Politički metagovor

Hrvatska predizborna kampanja pitanje je i političkoga biti ili ne biti svih kandidata na izborima. Biti zastupnik u Hrvatskom saboru među najunosnijim je službama u Hrvatskoj - znači biti višestruko privilegiran, barem poznat, ako ne i priznat, imati mogućnost za medijsku promociju, postati netko.

Zaključimo. U aktualnoj hrvatskoj predizbornoj kampanji, kao i u svima prethodnim, krije se politički metagovor. Stoga je manje važno, ili uopće nije važno što nam pojedini kandidati kažu. Temeljno obilježje njihova političkoga govora često nam je poznato i prije nego što progovore. Važnije je ono što ne kažu, što prešućuju ili namjeravaju prikriti.

Velika većina kandidata na izbornim je listama zbog sebe, ne zbog birača, a birače zanima njihov dostojanstven svakidašnji život.

Autor je sveučilišni nastavnik u mirovini iz Zagreba.

ran i često se žučljivo vrti u nemogućnosti efikasnog dijaloga i upravljanja Jadranskim morem »kao pišmolj u loncu«!

Ali na prvi ozbiljniji poziv okupio bi se i dao svoj maksimalni doprinos. U pravnom području imamo svjetske autoritete za pravo mora, u ribarstvu imamo vrhunske stručnjake počevši od pomoćnika u ministarstvu poljoprivrede i šumarstva do voditelja ribarskih cehova i nekolicine znanstvenika, u ekološkom području imamo znanstvenike koji su na visokim pozicijama u međunarodnim organizacijama i nekolicinu koji su prepoznati u svjetskim bazama podataka, u jedinstvenom upravljanju obalnim zonama (ICZM) naši stručnjaci rade planove za razne zemlje u Sredozemlju, nekoliko nevladinih udruga ispeklo je zanat i nastupa stručno čineći važnu kariku civilnog društva, itd.

Najdragocijeniji resurs

I što na kraju reći? Možda je najbolje citirati dr. Vidasa: »... Naime, danas nedostaje jedna institucija koja bi ujedinjavala viziju u odnosu prema najdragocijenijem resursu Hrvatske - a to je more - te se brinula o promicanju nacionalnih interesa vezanih uz more i koordinirala stručnost u donošenju političkih odluka ... moj bi savjet budućoj vladi bio da osnuje novo ministarstvo - ministarstvo mora...«

Takva investicija vratila bi se s bogatim dividendama.

Autor je doktor znanosti, znanstveni savjetnik iz Dubrovnika.

Ljubljana i Zagreb: Dimitrij i Tonino kanda trljaju ruke

Milan Rakovac

Pisao sam na ovim stranicama nedavno: Slovenci i Hrvati novi najbolji neprijatelji u Europi.

Zatim smo pod tim sloganom održali okrugi stol, desetak hrvatskih i slovenskih novinara mahom »provincijalnih« glasila, bez mnogo odjeka, doduše i dakako!

A onda Miheljak u *Feralu* vrlo ozbiljno potvrđuje naš »alarmizam«, čini to i Jaušovec u *Večeri*, pa Brezigar u trččanskome *Primorskem dnevniku*, pa čak i Saša Vidmajer u *Delu*, pardon, izvršna Saša Vidmajer u *Delu*. A onda se stvar nastavlja tamo gdje je stala, jer se u istome *Delu* i istom ovome *Vjesniku* (dakle, ozbiljnim nacionalnim novinama), mahom kroz pisma čitatelja, ali i novinske zapise, opet kotrlja pomama raspirivanja mržnje između dvaju susjednih naroda; uz proglašavanje Saše Vidmajer muškim (!), i ru-

Europa je već pomalo nervozna, katkada kanda i histerična, jer uz Busha i imigrante i opstrukcije unutar EU-a, samo joj je još trebao novi spor na ovim limesima?! EU možda i ne bi baš tako, ali EU pamti, kao i mi ovdašnji, da smo svi mi na ovim limesima poznati »trouble makers«, pa se Solana dobre volje, a da ga to ne pitaju ni Ljubljana, ponudio da arbitriraju, uz kiselkast smiješak i Tonina i Dimitrija, dakako, na što Solana relativizira svoju ponudu, ali ona je na stolu!

ganje njezinim vrlo taktičnim mislima o odnosima Ljubljane i Zagreba.

Tonino i Dimitrij kanda trljaju ruke, što li?

Nervozna Europa

Odnosi dvaju susjednih naroda samo što nisu do kraja upropašteni, a šefovi odnosnih diplomacija uopće ne haju, nisu se sreli valjda već dva-tri mjeseca! Umjesto da se nasele u Otočec ob Krki, ili pak u Kumrovec (jasne su moje aluzije, jasno!), i da ne izlaze iz Otočca dok se ne dogovore.

Europa je već pomalo nervozna, katkada kanda i histerična, jer uz Busha i imigrante i opstrukcije unutar EU-a, samo joj je još trebao

novi spor na ovim limesima?! EU možda i ne bi baš tako, ali EU pamti, kao i mi ovdašnji, da smo svi mi na ovim limesima poznati »trouble makers«, pa se Solana dobre volje, a da ga to ne pitaju ni Zagreb ni Ljubljana, ponu-

ćemo li prihvatiti rezultate moguće Solanine arbitraže, odnosno, znam da barem jedna strana neće, ona koja bude zakinuta - stiže nam i jedna loša: znameniti koridor pet, koji bi u optimalnoj varijanti imao povezati ces-

taj crijeva pridonio tom ne-nadanome činu?

Vjerojatno i ne, *ma ča bi se reklo poli nas drugih - kega zmija čipne, biži ud gušterice*. Dopusšteno je možda povezivati i stvari koje nisu izravno spregnute?

Odnosi dvaju susjednih naroda samo što nisu do kraja upropašteni, a šefovi odnosnih diplomacija uopće ne haju, nisu se sreli valjda već dva-tri mjeseca! Umjesto da se nasele u Otočec ob Krki, ili pak u Kumrovec (jasne su moje aluzije, jasno!), i da ne izlaze iz Otočca dok se ne dogovore

dio da arbitriraju, uz kiselkast smiješak i Tonina i Dimitrija, dakako, na što Solana relativizira svoju ponudu, ali ona je na stolu!

No uz tu valjda dobru vijest - valjda, jer tko zna ho-

tom vlakom, strujom naftom i plinom jugozapad Europe sa sjeveroistokom, Barcelona - Lyon - Milano - Trst - Ljubljana - Pešta - Kijev, EU je kanda stavila *ad acta*! Je li slovensko-hrvatski zaple-

Koridor pet za Hrvatsku je jako važan, kao i za Sloveniju, jer nas s malim ulaganjima povezuje sponama Zagreb - Bregana i Rijeka - Trst na najbolji mogući način s rečenom prometno-energet-

skom infrastrukturom. Pa makar koridor pet izravno ne prolazi Hrvatskom, te kratke spone povezale bi nas s njime, a to znači brzo i efikasno s Ljubljanom, Trstom (Italijom), Francuskom.

Letargični diplomatski krugovi

Koliko javljaju Talijani, mlak interes Slovenije, Francuske, Mađarske tome je glavni razlog, kao i ne baš bitna vrijednost toga koridora za veći dio Italije, koji favorizira, s pravom, uostalom, liniju Napulj - Rim - Verona - Brenner.

Sve to skupa imalo bi valjda probuditi letargične diplomatske i ine krugove Za-

greba i Ljubljane, ali sada moramo čekati izbore u nas. Pa dobro, kada čekamo na normalizaciju hrvatsko-slovenskih odnosa već trinaest godina, možemo čekati još godinu ili dvije, zar ne?

Možda, ali što prije se latimo uređenja pograničnih i novčanih sporova, a rješivi su, pa čak i lako, i dalje smatram da je potrebno Sloveniji omogućiti kontakt s otvorenim morem, kao što je jasno da se mora vratiti novac našim štedišama, pa tako se nadajmo da će europska nestrpljenja pogurati malo stvari, i da će Solana stići što prije...

Kao što su se zrelijima od politike i medija pokazali slovenski i hrvatski privrednici, našavši se nedavno u Motovunu, sa zajedničkom porukom bez obzira na Schengen: *passaran!*

Autor je književnik, publicist i novinar.